

*With the Compliments of
 Věleslav Lang
 Dědice, Morava
 Czechoslovakia.*

Práce Svazu na ochranu přírody a domoviny na Moravě č. 7.

ZLOMKY Z CIKADOLOGICKÉHO VÝZKUMU MOHELNSKÉ RESERVACE.

PÁTÝ PŘÍSPĚVEK K POZNÁNÍ NAŠICH CIKÁD.

VELESLAV LANG.

Tato práce je prvním příspěvkem nejen k poznání fauny cikád Mohelna, nýbrž současně též prvním příspěvem k poznání asociace cikád určitého, přesně vymezeného biotopu, nepřihlížíme-li ke dvěma starším a s tohoto hlediska více než neúplným pracím KOLENATIHO a SPITZNERA. Ostatní práce týkající se našeho území jsou buď popisy nových forem nebo pouhé seznamy druhů pro naše území nových. Pro poznání nejen naší fauny, ale i pro rozšíření jednotlivých druhů jsou však velmi důležité faunistické rozbory cikád vyhraněných biotopů, neboť pracemi Švéda OSSIANILSSONA, Francouze RIBAUTA, Němce WAGNERA a j. byla provedena revise dosud popsaných druhů na základě typů a popsány a zobrazeny jejich pohlavní ústroje, které jedině skýtají spolehlivé rozlišovací znaky; byly utvořeny nové rody, řada druhů přeřazena, mnoho druhů sloučeno, jiné rozděleny v mnoha samostatných druhů a popsány druhy nové. Poněvadž byly dříve tyto druhy různými autory různě hodnoceny, nelze používat starších katalogů a prací, dokud nebudou provedeny revise příslušných dokladových sbírek, a proto nyní chybí u mnohých druhů bližší zprávy o výskytu a rozšíření.

Step u Mohelna, výrazně rozlišena od svého okolí hadcovým podkladem, poměry mikroklimatickými a rostlinným pokryvem, má též svou zvláštní faunu v mnohem odlišnou od jiných našich lokalit stepních, k nimž tuto lokalitu nutno přiřaditi. Její zvířena cikád je tvořena především formami xero- a thermofilními, dále několika typickými průvodci borů a několika členy fauny podhorské, nečítáme-li v to členy zvířeny litorální, průvcde to alneta Jihlavky a ubikvisty. Poznání fauny Mohelna je dále

velmi důležité pro studium stepních lokalit moravských, neboť údolí Jihlavky s mohelnskou rezervací je klasickým územím ke studiu prolínání faunistických prvků jižních, středomořského a pontomediterránních do Českomoravské vysočiny. Z tohoto je zřejmo, že nelze při rozboru zvířeny cikád mohelnské stepi přihlížet jen ke zvřízeně vlastní rezervace, nýbrž je nutno jej řešit v rámci studia zvířeny blízkých částí údolí Jihlavky a přilehlé oblasti. Poněvadž pak přitomná práce pojednává jen o cikádách mohelnské rezervace, jest ji považovati pouze za zlomek připravované větší práce. Nepřihlížeje ke svým nálezům, je tato práce vlastně zpracováním sběrů pp. prof. F. Gregora, doc. Dr. J. Kratochvíla a prof. J. Snofláka, jimž patří především můj dík.

Celkem jsem zjistil v tomto materiélu z mohelnské hadcové stepi 59 druhů, z toho jeden druh (*Erythroneura Kratochvili* n. sp.) popisují jako n. sp. Též po této stránce nepovažuji práci za úplnou, neboť zajisté se ještě najdou na Mohelně některé další druhy.

I. *Erythroneura Kratochvili* n. sp.

Patří do skupiny *E. parvula* v pojetí RIBAUTOVÉ. Všechny druhy této skupiny mají tyto společné znaky: na hlavě jsou dvě černé okrouhlé skvrny, které jsou přibližně stejně vzdálené od předního okraje jako od zadního; při basi štítku jsou dvě černé trojúhelníkovité skvrny od stran štítku oddálené; část obličejobává je dvakrát tak dlouhá jako široká; gonopody mají na konci tři růžky; penis sestává z hlavní části, kterou vede ductus ejaculatorius, a dvou symetricky postavených trnovitých přívěsků vyrůstajících s penisem na společné basi. Patří sem druhy: *Ribauti* Oss., *erecta* Rib., *parvula* Boh., *simillima* Wagner, *pusilla* Rib., *spathulata* Rib., *uncinata* Rib., *brevis* Rib. a *Kratochvili* n. sp.

E. Kratochvili n. sp. je velmi podobná druhu *E. brevis* Rib., od kterého se odlišuje zbarvením a tvarem penisu a gonopodů, jak plyne ze srovnávací tabulky a nákresu:

E. Kratochvili n. sp.:

Délka těla: 2,2—2,5 mm.

Kresba pronota je zesílena.

Tmavohnědá skvrna podél žilky ve středu clavu a dvě podélné řady nápadných vpichů.

Gonopod: trn A je přibližně dvakrát tak dlouhý jako trn B.

Hlavní část penisu mnohem delší než trny.

Penis na konci do stran rozšířený.

Trnovité přívěsky penisu do zadu trojúhelníkovité rozšířené, okraj v těchto místech poněkud pilovitý.

Horní hrana růžku análního segmentu nepatrнě prohnutá.

E. brevis Rib.:

Délka těla: 2,5—2,9 mm.

Skvrny na pronotu jen naznačeny.

Clavus bez kresby.

Gonopod: trny A a B jsou přibližně stejně dlouhé.

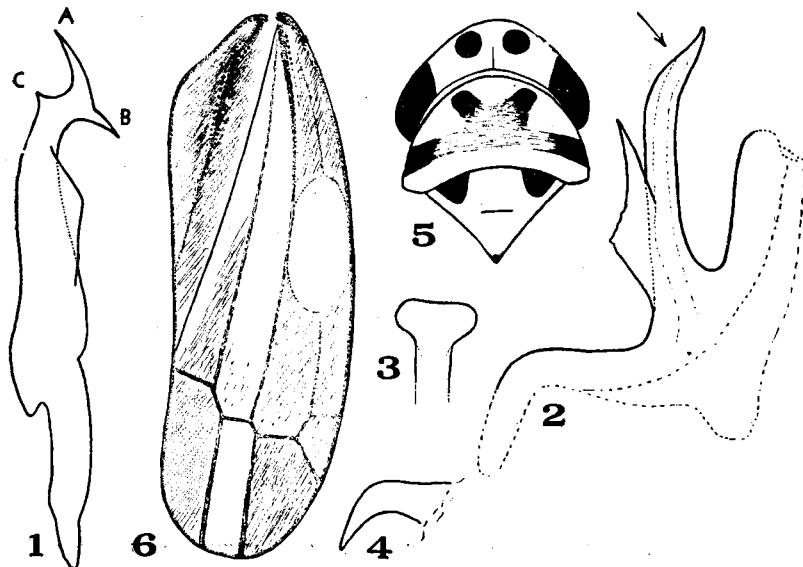
Hlavní část penisu asi tak dlouhá jako trny.

Penis na konci do stran nerozšířený.

Trnovité přispěvky penisu nerozšířené.

Horní hrana růžku análního segmentu silně prohnutá.

Na mohelnské rezervaci je *E. Kratochvili* n. sp. hojná. Tak na př. v jednom sběru z 11. VII. 1940 byla v 50 exemplářích! Prvý ji sbíral p. doc. Dr. J. Kratochvíl, k jehož poctě jsem ji pojmenoval. Z jiných lokalit mi dosud není známa. Typ je uložen v mé sbírce.

Erythroneura Kratochvili n. sp.

1. Gonopod. — 2. Penis a latere. — 3. Penis, pars apicalis ab infimo. — 4. Cornus analis. — 5. Vertex, pronotum et scutellum. — 6. Tegmen.

II. Systematický přehled zjištěných druhů.

1. *Cixiidae:*

Cixius nervosus L.

Cixius cunicularius var. *fuscus*
Fieb.

Oliarus Panzeri P. Löw

Oliarus cuspidatus Fieb.

2. *Delphacidae:*

Metropis inermis Wagner

Liburnia pellucida F.

Liburnia albostriata Fieb.

Liburnia spinosa Fieb.

Liburnia exigua Boh.

Liburnia Aubei var. *obscurinervis*
Kb.

3. *Tettigometridae:*

Tettigometra atra Hgb.

4. *Cicadidae:*

Cicadetta sp. (jen exuvie)

5. *Membracidae:*

Gargara genistae F.

6. *Cercopidae:*

<i>Cercopis sanguinolenta</i> Scop.	<i>Philaenus spumarius</i> L.
<i>Aphrophora alni</i> Fall.	<i>Neophilaenus minor</i> Kb.
<i>Aphrophora salicina</i> Goeze	<i>Neophilaenus exclamationis</i>
Thunbg.
<i>Aphrophora corticea</i> Germ.	<i>Neophilaenus infumatus</i> Hpt.

7. *Jassidae:*

<i>Eupelix cuspidata</i> F.	<i>Deltoccephalus collinus</i> Boh.
<i>Euacanthus interruptus</i> L.	<i>Deltoccephalus pulicaris</i> Fall.
<i>Euacanthus acuminatus</i> F.	<i>Deltoccephalus socialis</i> Flor.
<i>Aphrodes bicinctus</i> Schrk.	<i>Deltoccephalus Chyzeri</i> Horv.
<i>Aphrodes trifasciatus</i> Sign.	<i>Deltoccephalus languidus</i> Flor.
<i>Aphrodes albifrons</i> L.	<i>Deltoccephalus obtusivalvis</i> Kb.
<i>Macropsis nana</i> H. S.	<i>Limotettix striola</i> Fall.
<i>Agallia Ribauti</i> Oss.	<i>Goniognathus brevis</i> H. S.
<i>Platymetopius undatus</i> Deg.	<i>Euscelis ignoscus</i> Mel.
<i>Macrosteles viridigriseus</i> Edw.	<i>Euscelis plebejus</i> ssp. <i>plebejus</i>
Fall.
<i>Graphocraerus ventralis</i> Fall.	<i>Allygus commutatus</i> Scot.
<i>Doratura impudica</i> Horv.	<i>Mocydia attenuata</i> Germ.
<i>Doratura stylata</i> Boh.	<i>Rhopalopyx parvispinus</i> Wagner
<i>Doratura exilis</i> Horv.	<i>Grypotes puncticollis</i> H. S.
<i>Psammotettix cephalotes</i> H. S.	
<i>Deltoccephalus abdominalis</i> F.	

8. *Tephrolepididae:*

<i>Notus flavipennis</i> Zett.	<i>Empoasca Tullgreni</i> Rib.
<i>Dicranura mollicula</i> Boh.	<i>Erythroneura Kratochvili</i> n. sp.
<i>Dicranura variata</i> Hardy	<i>Eupteryx notata</i> Curt.
<i>Dicranura aureola</i> Fall.	<i>Eupteryx aurata</i> L.

III. POZNÁMKY K NĚKTERÝM DRUHŮM.

Asi třetinu všech druhů cikád zjištěných na Mohelně tvoří druhy *xerothermní*, stálí to průvodci jihomoravských lokalit stepních. Patří sem především: *Oliarus cuspidatus* Fieb., *Metropis inermis* Wagner, *Liburnia exigua* Boh., *L. Aubei* Perr., *Tettigometra atra* Hgb., *Cicadetta* sp., *Gargara genistae* F., *Neophilaenus minor* Kb., *N. infumatus* Hpt., *Aphrodes trifasciatus* Sign., *Macropsis nana* H. S., *Platymetopius undatus* Deg., *Doratura impudica* Horv., *D. exilis* Horv., *Deltoccephalus collinus* Boh., *D. languidus* Flor., *D. Chyzeri* Horv., *D. socialis* Flor., *Goniognathus brevis* H. S., *Euscelis ignoscus* Mel., *Rhopalopyx parvispinus* Wagner, *Erythroneura Kratochvili* n. sp. a j.

Typickým průvodcem borů je především *Grypotes puncticollis* H. S. a *Aphrophora corticea* Germ. Též sem možno zařaditi druhy: *Dicranura variata* Hardy a *Mocydia attenuata* Germ.

K druhům podhorským patří *Psammotettix cephalotes* H. S. Pro částečný podhorský ráz této lokality mluví též značný procentový

podíl ubikvistických forem palaearktické fauny a nedostatek některých druhů, příslušníků pontomediterranní fauny, známých z jihomoravských stepních lokalit.

K průvodcům alneta Jihlavky a vlhkých partií mohelnské rezervace patří: *Cixius nervosus* L., *C. cunicularius* L., *Aphrophora salicina* Goeze, *A. alni* Fall., *Macrosteles viridigriseus* Edw., *Limotettix striola* Fall., *Notus flavipennis* Zett.

Ostatní druhy jsou ubikvisté (*Liburnia pellucida* F., *Philaenus spumarius* L., *Aphrodes bicinctus* Schrk. a j.) a průvodci normálních našich travnatých porostů.

S hlediska početnosti výskytu stojí na prvém místě *Deltocephalus socialis* Flor. a *Oliarus cuspidatus* Fieb., které jsou současně vůdčími formami travnaté části rezervace.

IV. SUMMA.

In articulo precedente 59 species de loco steposo insulae serpentinae prope Mohelno in Moravia occidentali enumeratae sunt.

Erythroneura Kratochvili sp. n. pertinet circulo *E. parvulae* sensu RIBAUT. *E. brevi* Rib. valde simillima est, sed organa maris genitalia, longitudine corporis, colore pronoti tegminumque ab ea differuntur, quod ex tabula videtur.

Hanc speciem ad univ. Doc. Dr. Josef Kratochvíl honorem denomino.

V. LITERATURA.

1. Dr. KOLENATI: Naturhistorische Durchforschung des Altvatergebirges. *K. k. mähr.-schl. Ges. f. Ackerbau, Natur- u. Landeskunde. Brünn* 1859.
2. H. RIBAUT: Typhlocybidae. *Faune de France* 31. Paris 1936.
3. V. SPITZNER: Kotouč u Stramberka. *Čas. Vesmír. Praha* 1889.
4. W. WAGNER: Die Zikaden des Mainzer Beckens. *Jahrb. Nass. Ver. Naturk. Bd. 86. Wiesbaden* 1939.